

אַלועלטלעכע דעקלאַראַציע פֿון מענטשנרעכט

גוטגעהייסן און פּראָקלאַמירט ווי רעזאָלוציע 217 A (3) פֿון דער אַלגעמיינער פֿארזאַמלונג פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער, 10 דעצעמבער, 1948

הקדמה

וי דער סאַמער גרונט פֿון פֿרייהייט, יושר, און שלום אויף דער גאַרער וועלט באַשטייט פֿון אָנערקענען דעם תּוּכין כּבֿוד און די גלייכע און נייטאיבערטראַגלעכע רעכט פֿון אַלע מיטגלידער פֿון דער מענטשישער משפּחה ן אַ גרויל אויף אַלע מענטשן, און היות ווי די העכסטע האָפֿנונג פֿון די אומות העולם איז אַז די צײַט זאָל אָנקומען ווען מענטשן זאָלן געניסן פֿון פֿרייהייט, אי פֿון רעדן אי פֿון גלויבן, און קיינער זאָל נישט ליידן פֿון קיין מורא אָדער נויט,

,היות ווי געזעץ און יושר מוון פֿאַרטיידיקן מענטשנרעכט, טאָמער מען וועט זיך אין נויט נעמען רעבעלירן קעגן טיראַניע און באַדריקונג

,היות ווי דערמוטיקן די אַנטוויקלונג פֿון פֿריינטלעכע באַציונגען צווישן לענדער איז אַן עיקר

זי גלויבן אין גרונטלעכע מענטשנרעכט, אין דעם כּבֿוד און ווערט פֿון יעדן מענטש, און אין די גלייכע רעכט פֿון מענער און פֿרויען, און היות ווי זיי האָבן באַשלאַסן דערמוטיקן געזעלשאַפטלעכע פּראָגרעס און בעסערע ,לעבנסשטייגערס

,היות ווי די פֿעלקער מיטגלידער האָבן געטאָן אַ נדר מיטצואַרבעטן מיט די פֿאַראייניקטע פֿעלקער און ווײַטער צו דערמוטיקן אַלועלטלעכע דרך־ארץ און אָפּהיטן מענטשנרעכט און גרונטלעכע פֿרייהייט

,היות ווי אַלע דאָרפֿן פֿאַרשטיין דרײַ רעכט און פֿרייהייטן פֿדי דער נדר זאָל מקוים ווערן

אָט דערפֿאַר

פּראָקלאַמירט די אַלגעמיינע פֿארזאַמלונג

פֿעלקער, פֿדי יעדער מענטש און יעדער אינסטאַנץ זאָל האָבן אַלעמאָל אין זינען דרײַ דעקלאַראַציע, און וועט זיך מיען, דורך לערנען און דערצייען, צו דערמוטיקן דאָס אָנערקענען פֿון די רעכט און די פֿרייהייטן, און אַז זאָלן אָננעמען מיטלען, סיי נאַציאָנאַלע סיי אינטערנאַציאָנאַלע, צו פֿאַרזיכערן דאָס אַלועלטלעכע אָנערקענען און אָפּהיטן, סיי צווישן די פֿעלקער פֿון מיטגליד־לענדער, סיי צווישן די מענטשן וואָס אונטער זייער השפּעה

אַרטיקל 1

.יעדער מענטש ווערט געבוירן פֿריי און גלייך אין כּבֿוד און רעכט. יעדער ווערט באַשאַנקן מיט פֿאַרשטאַנד און געוויסן; יעדער זאָל זיך פֿירן מיט אַ צווייטן אין אַ געמיט פֿון ברודערשאַפט

אַרטיקל 2

דעקלאַראַציע, נישט געקוקט אויף וואָסערניט־איז אונטערשייד, זאָל זײַן פֿאָלק, הויטפֿאַרב, לשון, רעליגיע, פּאָליטישע אָדער אַנדערע געדאַנקען, נאַציאָנאַליטעט, קולטור, פֿאַרמאָג, געבורט, אָדער וואָסערניט־איז אַנדערן סטאַטוס.

אונטערשייד צוליב דער פּאָליטישער, געזעציקער, אָדער אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע פֿון דעם לאַנד וווּ ער וווינט, זאָל דאָס לאַנד זײַן אומאָפּהענגיק, אָפּהענגיק, אָדער אונטער וואָסערניט־איז באַגרענעצטער סווערעניטעט

אַרטיקל 3

.יעדער האָט רעכט אויף לעבן, פֿרייהייט, און פֿערזענלעכער פֿאַרזיכערונג

אַרטיקל 4

.קיינעם טאָר מען נישט האַלטן אין קנעכטשאַפט צי שקלאַפֿעריי; דאָס שקלאַפֿעריי און דער שקלאַפֿן־האַנדל זאָלן זײַן שטרענג פֿאַרבאָטן אין אַלע פֿאַרמען

אַרטיקל 5

.קיינעם טאָר מען נישט פֿייניקן אָדער אויסשטעלן אויף אַ שטראָף וואָס זאָל זײַן אוממענטשלעך, אַחווריותדיק, אָדער דעגראַדירנדיק

אַרטיקל 6

.יעדער האָט אומעסטום דאָס רעכט אויף דעם, מען זאָל אים אָנערקענען ווי אַ מענטש לויטן געזעץ

אַרטיקל 7

מט אַלע, אָן אונטערשייד, גלייכע שוץ לויטן געזעץ. אַלע זײַנען באַרעכטיקט אויף אַ גלייכער שוץ קעגן וואָסערניט־איז דיסקרימינאַציע וואָס זאָל ברעכן דרײַ דעקלאַראַציע און קעגן אויפֿרייצונג אויף אַזאָ דיסקרימינאַציע

אַרטיקל 8

יעדער האָט דאָס רעכט אויף צו ווענדן זיך צו די געהעריקע נאַציאָנאַלע געריכטן צוליב וואָסערניט־איז אַקטן וואָס האָבן אים אָפּגעזאָגט די גרונטלעכע רעכט וואָס זײַנען אים באַוויליקט לויט דער קאָנסטיטוציע צי געזעץ

אַרטיקל 9

.קיינעם טאָר מען נישט אַרביטראַריש אַרעסטירן, האַלטן אין געפֿענגעניש, אָדער פֿאַרשיקן פֿון זײַן לאַנד

אַרטיקל 10

:נטלעכן פֿאַרהער פֿון אַן אומאָפּהענגיקן, אומפּאַרטייִשן געריכט ביים גערעכנט ווערן זײַנע רעכט און פֿאַראַנטוואָרטלעכקייטן, און ווען מען באַטראַכט וואָסערניט־איז קרימינעלע באַשולדיקונג וואָס ווערט אים פֿאַרזאָרפֿן

אַרטיקל 11

אַרבערען האָט אַ רעכט אויף דעם וואָס מען זאָל אים דן זײַן לכּף זכות ביז מען וועט אים געפֿינען שולדיק לויטן געזעץ אין אַן עפֿענטלעכן פּראָצעס אויף וועלכן ער האָט אַלע נייטיקע גאַראַנטיעס אויף זײַן פֿאַרטיידיקונג ן נאַציאָנאַלן צי אינטערנאַציאָנאַלן איבערשרייז ווען מ'איז עס באַגאַנגען. מען טאָר אויך נישט אַרױפֿלייגן קיין גרעסערע שטראָף איידער די, וואָס איז געווען גילטיק צו דער צײַט ווען מע איז באַגאַנגען דעם איבערשרייז

אַרטיקל 12

מען נישט שטערן די פּריוואַטקייט, די משפּחה, די היים, אָדער די קאָרעספּאַנדענץ. קיינעמס כּבֿוד צי שם טאָר מען נישט אַטאַקירן. יעדער האָט אַ רעכט אויף דער שוץ פֿון געזעץ קעגן אַזעלכע שטערענישן אָדער אַטאַקעס

אַרטיקל 13

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרייהייט פֿון באַוועגונג און וווינאָרט צווישן די גרענעצן פֿון יעדער מלוכה

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרלאָזן וואָסערניט־איז לאַנד, אַרייַנגערעכנט זײַן אייגן לאַנד, און זיך צוריקקערן אין זײַן אייגן לאַנד

אַרטיקל 14

.יעדער האָט אַ רעכט אויף בעטן און זיך אויסניצן מיט אַזיל פֿון פֿאַרפֿאַלגונג אין אויסלאַנד

דאָס דאָזיקע רעכט איז ניט גילטיק אין פֿאַל פֿון פּראָקורירונגען וואָס קומען לעגיסטים אַרויס פֿון נייט־פּאָליטישע פֿאַרברעכנס, אָדער פֿון אַקטן וואָס זײַנען אַקעגן די צילן און פּרינציפֿן פֿון די פֿאַראײניקטע פֿעלקער.

אַרטיקל 15

.יעדער האָט אַ רעכט אױף אַ נאַציאָנאַליטעט.

.מען טאָר ניט צונעמען בײַ קײנעם זײַן נאַציאָנאַליטעט אָדער אָפּזאָגן דאָס רעכט איבערצובײַטן זײַן נאַציאָנאַליטעט.

אַרטיקל 16

, אָדער רעליגיע, האָבן אַ רעכט אױף מאַן־אױווײַב לעבן און אױפֿהאַדעווען אַ משפּחה. זײ זײַנען באַרעכטיקט אױף גלײַכע רעכט בנוגע מאַן־אױווײַבלעבן, בשעת זײ זײַנען מאַן און ווײַב, און בײַם צעשײדן זיך פֿון דער זיוועגשאַפֿט.

.בלויז מיט דער פֿרײַער און פֿולער הסכמה פֿון חתן און כלה קען מען אַרײַן אין זיוועגשאַפֿט.

.די משפּחה איז דאָס נאַטירקלעכע און גרונטלעכע אײנס פֿון דער געזעלשאַפֿט און איז באַרעכטיקט אױף שוין דורך דער געזעלשאַפֿט און דורך דער מלוכה.

אַרטיקל 17

.יעדער האָט אַ רעכט אױף פֿאַרמאָגן האָבן־אױגוטס, אי אַליינס אי אין שותפות מיט אַנדערע.

.פֿון קײנעם טאָר מען ניט אַרביטראַרש אַוועקנעמען זײַן האָבן־גוטס.

אַרטיקל 18

די פֿרײַהייט אױף איבערבײַטן רעליגיע און גלױבן און די פֿרײַהייט, אָדער אַליין אָדער בשותפות מיט אַנדערע, אָדער עפֿענטלעך אָדער ביחידות, אַרויסווייזן די רעליגיע אָדער גלױבן דורך לערנען, פּראָקטיק, תּפֿילה, און אָפּריכטונגען.

אַרטיקל 19

: און זיך אויסדריקן. דאָס רעכט נעמט אַרײַן פֿרײַהייט צו האָבן מײנונגען אָן שטערונגען און צו זוכן, באַקומען, און איבערגעבן אינפֿארמאַציע און געדאַנקען דורך וואָסערניטאזי מעדיום, ניט געקוקט אױף לאַנדגרענעצן.

אַרטיקל 20

.יעדער האָט אַ רעכט אױף פֿרײַהייט פֿון פֿרידלעכער פֿאַרזאַמלונג און פֿאַראײניקונג.

.קײנעם טאָר מען ניט צווינגן צו ווערן אַ מיטגליד פֿון וואָסערניטאזי פֿאַרבאַנד.

אַרטיקל 21

.יעדער האָט אַ רעכט אױף אַנטייל נעמען אין דער רעגירונג פֿון זײַן לאַנד, אָדער דירעקט אָדער דורך פֿרײַ אויסגעקליבענע רעפרעזענטאַנטן.

.יעדער האָט אַ רעכט אױף גלײַכן צוטריט צו די אײנאַרדנונגען און אינסטאַנצן פֿון זײַן לאַנד.

ענדיקט דורך פּעריאָדישע און אמתדיקע וואַלן אין וועלכע עס זאָל זײַן אָן אוניווערסאַלע שטימערעכט, און וועלכע דאַרפֿן געהאַלטן ווערן דורך געהיימישן שטימען אָדער גלײַכווערטיקע פּראָצעדורן פֿון פֿרײַער אָפּשטימונג.

אַרטיקל 22

און איז באַרעכטיקט אױף מקיים זײַן, דורך נאַציאָנאַלער באַמיונג און אינטערנאַציאָנאַלער מיטאַרבעט, און לויט דער אָרגאַניזירונג און די רעסורסן פֿון יעדער מלוכה, די רעכט, אי עקאָנאָמישע, אי געזעלשאַפֿטלעכע, אי קולטורעלע, וואָס זײַנען נײַטיק פֿאַר זײַן כּבֿוד וועגן און פֿאַר דער פֿרײַער אַנטוויקלונג פֿון זײַן פּערזענלעכקײט.

אַרטיקל 23

.יעדער האָט אַ רעכט אױף אַרבעט, אױפֿן פֿרײַען אויסקלײַב פֿון באַשעפֿטיקונג, אױף ישרדיקע און גינציקע אַרבעט־באַדינגונגען, און אױף שוין קעגן אַרבעטלאָזיקייט.

.יעדער, אָן קײן שום דיסקרימינאַציע, האָט אַ רעכט אױף גלײַכן געצאָלט פֿאַר גלײַכער אַרבעט.

:ט אױף ישרדיקן און גינציקן געצאָלט וואָס זאָל פֿאַרויכערן אים און זײַן משפּחה אָן עקזיסטענץ וואָס פֿאַסט צום מענטשלעכן כּבֿוד, מיט אַ צוגאַב, אױב נײַטיק, פֿון אַנדערע מיטלען פֿון געזעלשאַפֿטלעכער פֿאַרויכערונג.

.יעדער האָט אַ רעכט אױף פֿאַרמירן און ווערן אַ מיטגליד פֿון פּראָפֿאַאַריינען כדי צו פֿאַרטיידיקן זײַנע אינטערעסן.

אַרטיקל 24

.יעדער האָט אַ רעכט אױף רו און אױף פֿרײַצײט, אַרײַנגערעכנט דאָס רעכט אױף אַ געהעריקער באַגרענעצונג פֿון אַרבעטס־שעהען און פּעריאָדישע באַצאָלטע וואַקאַציעס.

אַרטיקל 25

ײַנער גענוגנדיק אױפֿן געזונט און ווילזײַן פֿון זיך און פֿון דער משפּחה, אײַנשליסנדיק עסנוואַרג, קליידער, באַהיזונג, מעדיצינישע פֿאַרזאָרגן, און נײַטיקע סאַציאַלע פֿאַרזאָרגן, און אַ רעכט אױף זיכערהייט אין פֿאַל פֿון אַרבעטלאָזיקייט, קראַנקייט, פֿאַרקרײפֿונג, אַלמנהשאַפֿט, טיפֿן עלטער, אָדער פֿעלן פֿון פּרנסה אין אומשטאַנדן וואָס זײַנען אויסער זײַן קאָנטראָל.

.מאַמעס און קינדער זײַנען באַרעכטיקט אױף באַזונדערן אָפּהײט און הילף. אַלע קינדער, צי די מאַמע האָט חתונה געהאַט צי ניט, זאָלן געניסן פֿון דער זעלביקער געזעלשאַפֿטלעכער באַשיצונג.

אַרטיקל 26

:טאַלע סטאַדיעס. עלעמענטאַרע דערציונג זאָל זײַן אָבליגאַטאָריש. טעכנישע און פֿאַכמענערשישע דערציונג זאָלן ברייט צוגעשטעלט ווערן, און העכערע בילדונג דאַרף זײַן צוטריטלעך צו אַלעמען לויטן אַקאַדעמישן ווערט.

ײט און די פֿאַרשטאַרקונג פֿון רעספּעקט צו מענטשנרעכט און גרונטלעכע פֿרײַהייטן. די דערציונג זאָל דערמוטיקן פֿאַרשטאַנד, טאַלעראַנץ, און פֿרײַנדשאַפֿט צווישן אַלע פֿעלקער, ראַסן און רעליגיעזע גרופּעס, און זאָל אונטערשטיצן די אַקטיוויטעטן פֿון די פֿאַראַרײניקטע פֿעלקער אױף אויסצוהאַלטן שלום.

.די עלטערן האָבן אַ רעכט אױף אויסקלײַבן אין פֿאָרויס וואָס פֿאַר אַ דערציונג זייערע קינדער זאָלן באַקומען.

אַרטיקל 27

.יעדער האָט אַ רעכט באַטייליקן זיך אױף אַ פֿרײַען אױפֿן אין דעם קולטורעלן לעבן פֿון דער קהילה, הנאה האָבן פֿון קונץ, און האָבן אַ חלק אין וויסנשאַפֿטלעכע אַוואַנסירונגען און אירע בענעפֿיטן.

.יעדער האָט אַ רעכט אױף דער באַשיצונג פֿון זײַנע מאָראַלישע און פֿינאַנציעלע אינטערעסן וואָס קומען אַרויס פֿון זײַן וויסנשאַפֿטלעכער, ליטעראַרישער, אָדער קינצלעכער פּראָדוקציע.

אַרטיקל 28

.יעדער האָט אַ רעכט אױף אַ געזעלשאַפֿטלעכער און אינטערנאַציאָנאַלער אָרדנונג מיט וועלכער די רעכט און פֿרײַהייטן פֿאַרצײכנט אין אַט דער דעקלאַראַציע זאָלן האָבן אַ פֿולשטענדיקן קיום.

אַרטיקל 29

.יעדער האָט חובות צו דער געזעלשאַפֿט װאָס נאָר אין איר קען זיך פֿרײַ און פֿולשטענדיק אַנטװיקלען זײַן פּערזענלעכקײט

אַלן אױך באַקומען פּאַסיקע רעספּעקט און כּבּוד, און צוליב די יושרדיקע פּאָדערונגען פֿון מאָראַלישקײט, פֿון עפּענטלעכער אָרדנונג, און פֿון אַלגעמײנעם װױלוזן װאָס זײַנען גילטיק אין אַ דעמאָקראַטישער געזעלשאַפֿט .אין קײן שום פֿאַל טאָר מען זיך נישט אױסניצן מיט דראָ רעכט און פֿרײַהײטן אין קעגנשטעל צו די צילן און פּרינציפּן פֿון די פֿאַראײניקטע פֿעלקער

אַרטיקל 30

: רעכט אױף פֿאַרנעמען זיך מיט װאָסערניט־איז אַקטיוויטעט, אָדער אױספֿירן װאָסערניט־איז אַקט, װאָס איז געציילט אױף דער צעשטערונג פֿון װעלכן־ניט־איז פֿון די רעכט און פֿרײַהײטן װאָס זײַנען פֿאַרצײכנט דאָ אױבן

איבערגעזעצט: רפאל פינקל, שלום בערגער, 1998